

Received / Makale Geliş Tarihi 14.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 30.11.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (36)
ss / pp 1630-1642

Review Article / Derleme Makale
10.5281/zenodo.10258168
Mail: editor@pejoss.com

Dr. Öğr. Üyesi Ensar Lokmanoğlu

<https://orcid.org/0000-0002-1597-3433>

T.C. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya MYO Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Sakarya, TÜRKİYE
ROR id: <https://ror.org/01shwhq58>

İlknur Bilgi Kurt

<https://orcid.org/0009-0003-9605-1768>

Arnavutköy Bilim ve Sanat Merkezi, İstanbul, TÜRKİYE

Öğr. Gör. Nihal Kocaağa

<https://orcid.org/0000-0002-6992-3984>

T.C. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya MYO Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Sakarya, TÜRKİYE
ROR id: <https://ror.org/01shwhq58>

Organize Suç Örgütlerinin Medyayı Kullanma Yeterlilikleri: Yeni Nesil Dijital Mafyalaşmada Sosyal Medyanın Rolü

Abilities of Organized Crime Organizations in Using Media: The Role of Social Media in New Generation Digital Mafia

ÖZET

Günümüzde insanların konforlu yaşam sürme ihtiyacı amacımız çok ama imkanlar kısıtlı düşüncesi, televizyon, gazete, internet, sosyal ağlar vb. kitle iletişim araçları üzerinden algılar yapılarak gençlerin yetersizlik hissine kapılıp doyumsuz hale gelmesine neden olmaktadır. Hızlı para kazanma rahat ve lüks bir rahat yaşama isteği kişileri illegal yollara itmektedir. Maalesef toplumda var olan hazır suçlar sadece suçluyu aramaktadır. Böylece suç işlemeye yatkın olan kişiler zamanla gruplar içerisine karışıp ilerleyen zamanlarda organize suç örgütlerini ortaya çıkaracaktır. Buradan yola çıkarak yeni nesil dijital mafyalaşmada sosyal medyanın rolü literatürden yararlanarak incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kavramsal bir derlemedir. Konunun önemine bakıldığında çalışmaların yetersizliği ve gelecekte organize suç konusunun öneminin daha da artacağını düşünülerek organize suç konusunda böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Sosyal medyanın yükselişi, organize suç örgütlerinin iletişim stratejilerini değiştirmiş ve yeni nesil dijital mafyalaşmada önemli bir rol oynamıştır. Sosyal medya, suç örgütlerine hızlı ve etkili iletişim imkânı sunmaktadır. Ayrıca iletildiği mesajlarla mafyalaşmayı kültürel yapıyla uyumlu hale getirdiğinde bireylerin suça ve şiddete eğilmesine neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet ve Suç, Organize Suç Örgütleri, Mafya, Dijital Mafyalaşma, Medya.

ABSTRACT

In contemporary society, the quest for a life marked by comfort and the awareness of finite opportunities, exacerbated by the omnipresence of mass media, including television, newspapers, the internet, and social networks, has given rise to a sense of insufficiency among the younger generation. This perception fosters an insatiable desire for rapid wealth accumulation and a luxurious lifestyle, propelling some individuals toward illicit means. Regrettably, the preexisting criminal infrastructure within society often merely awaits the emergence of willing actors. Consequently, those predisposed to criminal activities converge over time, eventually culminating in the formation of organized crime syndicates. Against this backdrop, this study endeavors to scrutinize the influence of social media on the contemporary proliferation of mafia-style criminal organizations within the younger demographic, drawing upon relevant literature and conceptual analysis. The research assumes a vital role in addressing the dearth of comprehensive studies on organized crime while acknowledging the growing significance of this issue in the future. The ascension of social media has fundamentally transformed the communication strategies employed by organized crime entities, significantly contributing to the evolution of the digital mafia of the new generation. Social media platforms offer expeditious and efficient communication channels for criminal organizations. Furthermore, the alignment of mafia-style operations with cultural norms through the messages disseminated via social media channels tends to sway individuals toward criminality and violence. In summation, this conceptual review underscores the crucial interplay between social media and the contemporary landscape of organized crime, recognizing the profound implications of this dynamic for society at large.

Keywords: Violence and Crime, Organized Crime Organizations, Mafia, Digital Mafia, Media.

1. GİRİŞ

Türkiye’de medya kuruluşlarında genel olarak mafya dizilerine, sosyo-ekonomik düzeylerin karşılaştırıldığı, baskın karakterlerin ön planda olduğu, ataerkil yapıya vurgu yapan aşiret gibi yapımlar öne çıkmaktadır (İpek, 2020, s. 122). Son yıllarda organize suç ve suç örgütleri, sahip oldukları sınırsız kaynaklar ve ülkelerin rejimleri üzerinde tehdit unsuru haline gelmeleri gibi nedenlerden ötürü dünya gündeminde kendine en fazla yer bulan konulardan biri haline gelmiştir (Cengiz, 2004, s. 1). Bu iki konuyu bir araya getirilerek organize suç örgütlerinin dijital mafyalaşmada sosyal medyayı nasıl kullandıkları incelenmiştir.

Teknolojinin gelişmesiyle insanlar medya araçlarını boş zamanlarını değerlendirmek, eğlenmek, bilgi sahibi olmak gibi amaçlarla kullandıklarında farkında olmadan medya araçlarının oluşturduğu dünyada yaşamaya başlar. Erdoğan ve Civelek (2012)’e göre Türkiye’de kadınlar günde ortalama 4,5 saat; erkekler ise 4,1 saat televizyon seyretmektedir. Bu da göstermektedir ki insanların yaşamlarında televizyonun önemli bir yer kaplaması medyanın rolünü de daha önemli hale getirmektedir. Ayrıca bu durum bireylerin karar verme biçimlerini de etkilemektedir. Medya, izleyicilerin duygularını, düşüncelerini, tercihlerini, tutum ve davranışlarını inşa etmektedir. 1990’larda özel televizyon kanallarının ulusal yayımlara başlamasıyla izleyicinin dikkatini çekmek, izleme oranını arttırmak için özellikle dizilerde, televizyon programlarında aksiyon, suç, şiddet ve cinsellik gibi unsurlar artırılmıştır (Evlioğlu, 2016, s. 1).

İnsanlık tarihi incelendiğinde bireysel yaşamdan kolektif yaşama geçiş olduğu görülmektedir. Bireysel yaşamın getirdiği zorluklar, sırasıyla insanların gruplara, kabilelere, sonra da devletler şeklinde örgütlenmesine yol açmıştır. Çünkü toplumla şekillenen ve ihtiyaçlarının birçoğuna toplumla destek bulan insan, birilerinin veya bir grubun aidiyetine ve tecrübelerine ihtiyaç duymaktadır. Örgütlü olarak yapılan faaliyetlerin bireysel yapılan faaliyetlere göre daha etkin olmasından ötürü günümüzde örgütlenmek bir insan hakkıdır. Bu durum yararlı faaliyetler için güdülenme olsa da suç olarak tabir edilen zararlı faaliyetlere de hizmet etmektedir (Sezer, 2022, s. 1).

Günümüzde bir insanın konforlu bir hayat sürebilmesi zorlaşmaktadır. İhtiyaçlarımız çok ama imkanlar kısıtlı düşüncesi, internet, gazete, televizyon, sosyal ağlar vb. kitle iletişim araçları üzerinden algılar yapılarak gençlerin yetersizlik hissine kapılıp doyumsuz hale gelmesine neden olmaktadır. Hızlı para kazanma rahat ve lüks bir hayat yaşama isteği kişileri illegal yollara itmektir. Maalesef toplumda var olan hazır suçlar sadece suçluyu aramaktadır. Böylece suç işlemeye yatkın olan kişiler zamanla gruplar içerisine karışıp ilerleyen zamanlarda organize suç örgütlerini ortaya çıkaracaktır. Suç, toplumların kaçınılmaz ve acı bir gerçeğidir. Quetelet, ‘*Toplum suçu hazırlar, suçlu sadece bir araçtır*’ sözüyle toplum, suç ve suçlu arasındaki ilişkiye net bir açıklama getirmiştir (Yılmaz, 2016, s. 1).

Medyanın şiddet, saldırganlık gibi olayların ortaya çıkmasında etkili olması ve gençlerin yönelimine etki etmesi konusunda tartışmalar süregelmiştir (Erdoğan, vd. 2012, s. 84). Çocuklar ve ergenler birçok şeyi televizyon, sosyal medya vasıtasıyla öğrenip davranışa dönüştürmektedir. Bu davranışlardan birisi de şiddettir ve bu durum araştırmalarla kanıtlanmıştır. Sosyal medya araçları ve televizyon bir yanılsama yaratarak sanki verilen her mesaj” doğru ve gerçekmiş” gibi bireyler tarafından algılanabilmektedir. Şiddet içerikli görüntülere, oyunlara maruz kalan çocuklarda saldırgan davranışlarda artış, gece kabusları, şiddete duyarsızlaşma, uyku bozuklukları, saldırganı özümseme gibi uygun olmayan davranışlar gelişmektedir. Sosyal Bilişsel öğrenme kuramına göre şiddet içerikli yayınları izleyen bireylerin bilişsel şemalarında, düşman bir dünya temsili vardır ((Erdoğan, vd. 2012, s. 85). Kan davası ya da mafya-devlet ilişkilerini konu alan dizilerde şiddet unsuru yoğun olarak bulunmaktadır. Özellikle mafya dizilerinde sözde “iyi” karakterlerin uyguladıkları şiddet, “meşru” olarak gösterilmektedir. Mafya dizileri ayrıca verdikleri mesajlarla yasa dışılığı ve sosyopatili özendirerek meşrulaştırmaktadır ((Erdoğan, vd. 2012, s. 86). Ergenlik döneminde gençler ruh hallerinin değişken olması, kurallardan hoşlanmadıklarından dolayı riskli davranışlarda bulunmaktadır (Öktemvd., 2006). Bu nedenlerden dolayı kız ve erkek gençlerin son yıllarda suç işleme oranlarını artmıştır (Uğur Tanrıöver, 2008).

Medya tüm bireylerde tutum ve davranışlarda değişimlere neden olabilmektedir. Televizyon dizilerinde sosyo-ekonomik farklılıkların işlendiği dizi ya da filmler farklı gelir seviyesindeki insanların ekonomik endişe ve kaygılarını arttırmakta etken olmaktadır (İpek, 2020, s. 127).

Kişiler, psikolojik durumlar hariç suçtan maddi veya siyasi çıkar elde etmek istiyorlarsa, örgütlenmeye başladılar (Çakın, 2015, s. 1). Suç işleme yöntemlerinin de sürekli gelişmesiyle profesyonellik ve ticarileştirme yoluyla işlenen organize suçluluk ortaya çıkmış oldu. 1980 ve 1990’lı yıllardan itibaren dijitalleşmenin gelişmesiyle, enformasyonun hızı ve miktarı artırılarak üretimin küreselleştirmesi

sağlanmıştır. Bu durum, dünyayı küresel bir pazar haline getirmekle kalmamış, aynı zamanda yasadışı piyasaların da oluşmasını mümkün kılmıştır. 2000'li yıllardan itibaren ise, organize suç örgütleri çek senet tahsilâtı, kiralık suç, hırsızlık, devlet ihaleleri, fuhuş, mal pazarlama, zorla senet imzalatma, işçi simsarlığı, göçmen kaçakçılığı ve kara para aklama gibi alanlar ortaya çıkmıştır. Son yıllarda ise, organize suç örgütleri legal yapılanmaya yönelerek toplumda önemli konuma sahip kişilere ulaşarak onların güç ve prestijlerinden faydalanmaktadır (Fırat, 2015, s. 948).

2. ŞİDDET VE SUÇ

Suç, öz ifadeyle; kanunlar tarafından yasaklanan ve yasağın ihlalinde cezalandırılan davranışlardır. Ülkemizde bir eylemin suç olup olmadığı kanunlara göre belirlenmektedir. Sözlük anlamıyla Suç toplumun huzurunu bozan ya da bireylere zarar veren eylemlerdir (Özcan, 2006, s. 11). Siyasal olarak, politika yapımcıların topluma yerleştirdiği davranış modellerinin dışında kalanların yasadışı sayılması durumudur (İçli, 2013: 24).

Suçun oluşumunu ve gelişimini açıklayan suç sosyolojisi uzmanları suç teorileri üzerine çalışmalar yapmışlardır. Suç sosyologları, her türlü suç olayının nedenlerinin araştırarak bazı psikolojik ve genetik nedenlerle birlikte esas faktörün sosyolojik etkenler olduğunu ortaya koymuşlardır (Özcan, 2006, s. 36). Suçta profesyonelleşme suçun örgütlü olarak işlendiğini göstermektedir. Suç örgütlerinin analizi yapılarak genel bir örgüt profilinin ortaya konması ise bir suçla mücadele yöntemidir (Karakaya, 2015, s. 215).

İnsanlığın varoluşundan beri suç kavramının olduğu bilinmektedir. Suç kavramının ortaya çıkışında, siyasi, sosyo-ekonomik ve hukuki etkenler olmak üzere birçok etken vardır. Suçların organize olarak toplu halde işlenmesi suçun kapsamını ve niteliğini değiştirmektedir. Suça kaynağında müdahale edilerek toplumların suça maruz kalmamaları öncelikli hedef olmaktadır (Çomaklı, 2020, s. 31).

Bireyler üzerinde fiziksel ya da psikolojik baskı, tehdit, korkutma, cezalandırma, öldürme, işkence, başkaldırı toplumlarda gündelik yaşamda var olan şiddet çeşitleridir (Kocacık, 2001, s. 1). Günümüz dünyasında ise psikolojik baskı ve mobbing olarak nitelendirilen şiddet türleri bireylerin yaşadığı önemli bir sorundur.

Şiddete ve suça meyilli olan kişilerin gelişim sürecinde birçok etken mevcuttur. Okul, sosyal çevre, aile, sanal arkadaşlıklar ve sosyal medya... Medya, toplumun yarattığı değerler üzerinde etkilidir ve bu değerler bireyler tarafından özümşenerek rol model alınır (İpek, 2020, s. 126).

3. ÖRGÜT

Örgüt kelime olarak "*ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül veya teşkilat*" anlamına gelmektedir. "Teşekkül" kelimesinin Türkçedeki karşılığı olarak "Örgüt" kelimesi kullanılmaktadır. İnsan hakları açısından kutsal bir birliktelik kavramı olarak kabul edilmesi gereken bir kelimeyken, maalesef ülkemizde 12 Eylül 1980 ihtilalinden sonra diğer birçok kelime gibi, yanlış anlaşılan ve korkulan bir kelime haline gelmiştir. Günümüzde "örgüt" kelimesi, suç örgütlerini ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu nedenle, "örgüt" kelimesi, insanların aklında ilk olarak suç işleyen gruplar, güvenilmez ve tekinsiz insanlardan oluşan çeteler ve terör örgütleri ile özdeşleşmektedir. Hatta ülkemizde, örgüt dendiğinde ilk olarak akla terör örgütünün geldiğini söyleyebiliriz (Çakın, 2015, s. 4).

4. ORGANİZE SUÇ

Ülkemizde, organize suçun tanımı konusunda akademisyenler, kriminologlar ve kanun uygulayıcılar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Hukukçu bir bakış açısıyla el aldığımızda organize suç; ideolojik olmayan, iş bölümü yapan, şiddeti çıkar ve güç elde etmek için kullanan, sürekli bir yapılanma olup, lokal, ulusal ve uluslararası ilişkileri olan, hiyerarşik bir bütünlük içinde faaliyet gösteren profesyoneller tarafından oluşturulmaktadır (Çomaklı, 2020, s. 55).

Organize suç politik çevreye, zamana, mekâna, suçun yapısına ve içeriğine göre şekil almaktadır. Ayrıca organize suç ekonomik şartlarla doğrudan ilişkilidir. Ancak sosyopsikolojik bir durum olan organize suç olgusunun sosyopolitik kimliği de bulunmaktadır.

Organize suçlar barışı, sükunu, demokrasiyi, hukuk devleti ilkelerini üst düzey tehdit eden bir olgu olarak görülmekte ve kesinlikle mücadele edilmesi gereken bir durum olarak tanımlanabilir. Özellikle de organize suçlar toplumsal, siyasal değişikliklerden kaynaklanan karmaşa ve çatışma dönemlerinde daha çok ortaya çıkmaktadır (Fırat, 2015, s. 949-950)

Örgütlü suçlar, farklı ülkelerde farklı şekillerde ortaya çıkan suç türleridir. Örneğin, İtalya'da mafyalar yaygınken, ülkemizde terör faaliyetleri daha yaygındır. Bu çeşitlilik, farklı ülkelerde örgütlü suçlar için yapılan tanımların uygun olmayabileceğini göstermektedir (Çakın, 2015, s. 11).

5. ORGANİZE SUÇLARIN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ

Organize suçların ortaya çıkış nedenleri bölgelere veya kültürel farklılıklara göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak siyasal, sosyoekonomik ve hukuksal nedenler belirtilmektedir. Siyasal Nedenler: Siyasal yapılanma, toplumsal yapının korunması, birlikte yaşamdan kaynaklanan sorunların çözülmesi, toplumsal amaçların belirlenmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlemeler yapmak için kendi içinde belirli bir düzene sahip örgütlenme biçimidir.

Sosyo-Ekonomik Nedenler: Toplumun bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli ekonomik koşulların yetersizliği ve ekonomik yapıdaki değişimin toplumsal yapıdaki değişime paralel gitmemesi, toplumsal çatışmalara yol açarak organize suç örgütlerinin oluşmasına neden olmaktadır.

Hukuki Nedenler: Organize suçların temel amacı, sistemin içindeki boşluklardan yararlanarak "*haksız kazanç*" elde etmektir. Yönetimden kaynaklanan aksaklıklar, hukuk, siyasi ve sosyal boşluklar, ekonomik krizler halkın mağduriyetlerine yanıt vermediğinde, kişisel ve yerel karşı sistemlerin ortaya çıkmasına neden olur. Bu boşluklar, suçun ortaya çıkmasına ve bir kesim tarafından suçun bu boşlukları doldurmasına karşı bir alan sağlar. Organize suç örgütleri, yasaların yetersiz kaldığı ve çözümün uzun vadeli olduğu ya da olmadığı düşünüldüğünde, mağdurların sorunlarına çözüm bulmak için resmi kurumlara müracaat yerine daha kısa vadeli bir çözüm olarak şiddet kullanarak devlet otoritesinin alternatifi olarak görülebilir. Toplumun bu şekilde düşünmesi, organize suç örgütlerinin güçlenmesine ve toplumsal yaşamın meşru bir unsuruna dönüşmesine neden olur (Çomaklı, 2020, s. 46-50).

6. ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİ

Ülkelere, kültürel yapıya göre farklılık gösteren organize suç örgütlerinin net bir tanımı yapılamadığından organize suç örgütünün genel çerçevesi çizilmiştir. Profesyonel suçlular, iş adamları, politikacılar ve güvenlik birimlerinin var olması bir organize suçun tam anlamıyla oluşabilmesine neden olur. Bu üçü arasındaki ilişki sonucunda ortaya çıkan birlikteliğe organize suç örgütü olarak denilmektedir (Aydın, 2014, s. 2)

Abadinsky, organize suçların özelliklerini sekiz başlık altında toplamıştır.

- İdeolojik değildir: Bu örgütleri tek motive eden şey para ve güçtür. Faaliyetlerine ve amaçlarına uygun zemin oluşturmak, kendilerini korumaya almak için devlet görevlilerinden bazıları ile iş birliği yaparlar. Bu durum organize suçları, iki üç kişinin suç işlemek amacıyla birleştiği örgüt tipinden ayıran en önemli farktır.
- Hiyerarşik yapı vardır: 3 veya 4 kademedan oluşan dikey bir yapılanmaya sahiptir.
- Özel üyelik ve sınırlı sistemi vardır: Bireyin örgüte dahil olması için emik köken, akrabalık ve suç kaydı olması gibi şartlar dikkate alınır. Aynı zamanda kişilerde; suç işleyebilme, verilen emri yerine getirme, kurallara uyabilme ve gizliliğe hassasiyet özellikleri aranır.
- Düzenlenen bir eylemde veya yapılan bir işte süreklilik ve devamlılık olmasına dikkat edilir.
- Şiddet ve rüşvet verme istekliliği olmalıdır.
- Nitelikli elemanlar tarafından cinayet işlemekten her türlü şiddet kullanımına kadar görevler dağıtılarak iş bölümü yapılır.
- Organize suç örgütleri kendi içlerinde bölge ve faaliyet paylaşımı yaparak tekelleşmeye önem verirler. Kesinlikle birbirleriyle rekabet halinde olmazlar.
- Yasal organizasyonlar gibi kendi içlerinde kural ve düzenlemeleri vardır. Görevi yerine getirmeyen elemanlarına farklı cezalar uygulanır (Cengiz, 2004 , s. 12-13).

Rus hukuk biliminde organize suçlar örgütlerinin sistemi hakkında şu özelliklere değinmiştir;

- Hiyerarşik yapıyla kendi çıkarları için biraraya gelen kişilerden oluşan kapsamlı bir sistemdir.
- Yasadışı yolları (rüşvet, yolsuzluk, şantaj, tecavüz vb.) kullanarak toplumsal baskılara ve yasalara karşı kendi kendini koruyabilen bir sistemdir.

3. Kanunlardaki eksiklikleri iyi bilen, kolluk kuvvetlerinin teknik ve lojistik yetersizliklerini gözden kaçırmayan, onlarca yıl süren spesifik bir sistemdir (Yılmaz, 2016, s. 22-23).

Hagan (2006) çalışmasında suç örgütünün özelliklerini; Hiyerarşik bir yapı, Faaliyetlerden menfaat sağlanması, şiddet, yolsuzluk-dokunulmazlık olarak dört grupta toplamıştır. Conklin (2010) çalışmasında örgütlü suçların özellikleri olarak devamlılık, iş paylaşımı, hiyerarşi ve koordinasyon unsurlarını saymıştır.

5237 Sayılı TCK'nun 220. Maddesinde suç örgütlerinin özelliklerini üye sayısının en az üç kişi olması, suçun amaç ve kasıtlı işlenmesi, suç işlemeye elverişlilik/yetkinlik, hiyerarşik yapı, süreklilik ve iş bölümü olarak belirlenmiştir (Karakaya, 2015, s. 218).

Suç örgütlerinin alt faaliyet alanlarının 'bütününde mi?' yoksa 'bir bölümün de mi?' faaliyet gösterdiğinin ortaya çıkarılması örgütlerin anlaşılabilir olarak onlarla mücadele edilebilmek amacıyla önemlidir. Albini, suç örgütlerinin işledikleri suçlara göre tanımlanması ve sınıflandırılması gerekliliğini savunmuştur. Dinamik yapıya sahip suç örgütleri, işledikleri suçun özelliklerine göre şekillenebilmektedirler (Karakaya, 2014, s. 135).

7. ORGANİZE SUÇUN ÖLÇÜTLERİ

Suçlu grubun organize suç örgütü olarak belirlenmesi işleminde başlıca iki ölçüt vardır. Zorunlu Ölçütler ve İhtiyari Ölçütler. Zorunlu ölçütler; yasadışı kazanç temin etmek, hiyerarşik bir yapı; suçla elde edilen bir kazanç, süreklilik, uygulanan bir yaptırım sistemi, tehdit, kaba kuvvet vs. yöntemler, devlet veya özel iş alanlarına nüfuz etme, kara paranın aklanmasıdır. İhtiyari Ölçütler ise; her katılanın net bir görevinin olması, uluslararası düzeyde iş yapması, ticari ya da işletme benzeri örgütler açılmasıdır (Gökpinar, 2005, s. 216-217).

8. SUÇ ÖRGÜTÜ TÜRLERİ

Suç örgütleri mafya, çete, terör, çıkar amaçlı suç, soykırım ve insanlığa karşı suçlar olmak üzere beş başlıkta incelenmektedir (Sezer, 2022, s. 19).

8.1. Çete

Çete, suç örgütü yapılanmalarının en temeli ve küçüğüdür. Plan, program, örgütsel sistem bu aşamada tam olarak yoktur. Ekseriyetle kalifiyesiz, suça meyilli "eğitim seviyeleri düşük gençlerden" oluşmaktadır. Çeteler örgüt kimliğini kazanamamış çok küçük yapıli birleşmelerdir. Suç portföyleri düşüktür ve kazancı azdır. Bu nedenle diğer örgütlere nazaran çok daha kolay tespit edilebilmektedirler (Sezer, 2022, s. 19). Etki alanları bir köy, bir semt, bir mahalle gibi küçük yerleşmeler olduğu gibi aralarında suç arkadaşlığı vardır (Çakın, 2015, s. 16-17).

8.2. Çıkar Amaçlı Suç Örgütü

Bu örgütlerin temelinde ekonomik menfaat sağlamak vardır ve örgütlü suçluluk kapsamında en yaygın olanıdır. Silah ve uyuşturucu ticareti, göçmen kaçakçılığı suçları bu tip örgütlenmede görülmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri, çetelere göre daha disiplinli ve profesyonel yapıdadırlar. Bu örgütlenmeler ulusal ve küresel çapta etkileri olanları da mevcuttur. Ancak siyasi bir amaçları yoktur (Sezer, 2022, s. 19). Terör örgütleri ise siyasi amaç güden, devletin siyasi yapısını tehdit eden, kaos ortamını oluşturarak düzeni yıkmak isteyen örgüt tipi olarak belirlenmiştir (Çomaklı, 2020, s. 33-34).

Çıkar amaçlı örgüt tipinde ekonomik çıkar nihai bir hedef olduğundan bu amaca hizmet eden her türlü suç mübahtır. Ancak şiddet yeri geldiğinde kullanılacak bir araçtır (Çakın, 2015, s. 18).

8.3. Terör Örgütü

Latince "terrorem: dehşet, panik, korku kaynağı, büyük korku" kavramından terör (terror, terreur) kelimesi İngilizceye "terror" olarak geçmiştir. TDK'na göre ise karşılığı "yıldırı"dır."

Terör örgütleri, suç örgütlerinin içerisinde en niteliğe sahip olandır. Günümüzde ulusal ve uluslararası kamuoyu bakımında global bir tehdittir. Terör örgütleri diğer suç örgütlerine göre daha fazla tehlike içerseler de örgütlü suçların bir türü olarak değerlendirilmektedir. Terör örgütleriyle mücadele edebilmek için diğer örgütlerden ayrılan özellikleri detaylı bir şekilde incelenmeli, her terör örgütünün amaçlarına, yöntemlerine göre savunma mekanizmaları ve güvenlik önlemleri oluşturulmalıdır. Terör örgütleri seslerini duyurma, tanınırlıklarını artırma, halk üzerinde korku, baskı ve yıldırma amacıyla insanları öldürerek etki oluşturmayı amaçlarlar. Diğer suç örgütleri işledikleri suçları gizlice yaparken terör örgütleri, suçları üstlenerek, aşikâr bir şekilde daha fazla kişiye ulaşip mesaj iletmeye çalışırlar. Buna bağlı olarak eylemleri planlar ve şiddet kullanımını hesaplarlar. Bu hedefte, yalnızca askerler, devlet adamları, bürokratlar değil

masum insanlar da yer almaktadır. Terör örgütlerini diğer örgütlerden ayırtıran en önemli özellik ise ulaşmak istedikleri amaçtır. Dini, ideolojik ve siyasi amaçlar terör örgütlerinin hedefleridir (Çakın, 2015, s. 25-28).

8.4. Mafya

Mafya, kendine özgü gelenekleri, davranış kodları, kültürü olan bir olgu ve oluşumu olarak ifade edilmektedir. Kişiler yardıma ihtiyaç duyduğu durumlarda yasalara veya devlet kurumlarına müracaat etmek yerine mafyaya başvurmayı tercih etmektedir. Son zamanlarda gelişmelerin bu yönde olması bu örgütleri güçlendirdiğinden mafyalar kabul edilebilir bir sosyal hayat unsuru haline gelmiştir (Kahya, 2006, s. 18-19). Mafyanın "toplumsal olmayan", eşkıyalar (haydutlar) oldukları söylenebilir (Yağız, 2019, s. 77).

Mafya örgütlenme biçimi İtalya'nın Sicilya adasında ortaya çıkmış ve buradan Dünyaya yayılmıştır. Bu suç örgütleri incelenirken, oluştuğu topraklardaki sorunları ve bu toprakların tarihi hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Bir iddiaya göre mafya kelimesi, adada yaşayan Arapların, hiç kimseden çekinmeyen, fiyakacı kimseler için "mahias" kelimesinden türediği düşünülmektedir. Başka bir iddiaya göre, Palermo kentine hâkim olan Arap kavminin adı Ma'afir olduğu için, mafya kelimesi bu kelimedenden türemiştir. Başka bir hikâyeye göre, Sicilyalılar, Garibaldi adaya çıkmadan önce "mafie" denilen mağaralara kaçmışlar sonrasında ise birleşerek savaşa girmişler ve galip gelmişlerdir. Mafya örgütlerin temellerini aslında İtalya'da, 19. Yüzyılda merkezi otoritenin güçlenmesiyle atmıştır. Feodolizmin güç kaybetmesi sonucu aristokrat aileler, topraklarını "Gabelotti" denen kişilere bırakarak İtalya'nın büyük şehirlerine veya yurt dışına taşınmışlardır. Bu kişiler köylülere zalimce davranmışlar, topraklarını satmayan kişilere baskı yapmışlar ve tehdit ve terör yöntemlerini kullanarak adaya girişleri engellemişlerdir. Böylece gabelottiler diğer para getirecek işlerle uğraşmaya başlayınca da güçlerine güç katmışlardır. Gabelottiler zamanla hırsızlık, şantaj, adam öldürme suçlarının da üstüne çıkarak zayıflayan devlet otoritesinin yerini almışlardır.

Osmanlı döneminden itibaren ülkemizdeki maya tipi organize suçların gelişimine bakıldığında; asıl nedeninin bazı zamanlarda ülkede devlet otoritesinin yok olması sonucu oluşan boşluğu doldurmak amacıyla ortaya çıktıkları görülmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri (Mafya) geçtiğimiz yüzyıllarda olduğu gibi, bu yüzyılda da önemli bir toplumsal sorun olma özelliğindedir çünkü bu tür oluşumlar sosyoekonomik sorunlardan beslenmektedir. Özellikle işsizlik, çarpık kentleşme ve gelir dağılımındaki dengesizlikler bu suç örgütlerinin devamını sağlamaktadır. Devlet gücünün zayıflaması bu örgütlerin neredeyse devlet içinde devlet olmalarına sebep olmuştur (Gökpinar, 2005, s. 214-215).

Mafya dizileri içerdiği aşırı şiddet görüntüleriyle, verdikleri açık ve örtülü mesajlarla, yasa dışılığı ve sosyopatili özendirerek meşrulaştırmaktadır. Gençler, özellikle boşlukta olan çıkış kapısı arayan bireyler, bu dizilerdeki karakterlere özenerek çevrelerine zarar verecek davranışlar geliştirmektedir (Erdoğan, vd. 2012, s. 83).

8.4.1. Mafya Örgütlenmesi

"Sadece belli bir bölgede hakimiyetini ilan eden bir suç örgütü" veya "yalnızca illegal mallar ve hizmetler sağlayan bir organizasyon" olarak mafyayı düşünmek yanıltıcıdır. Mafyanın toplumun her kesimindeki insanlarla etkileşim halinde olduğu, devletten daha kuvvetli bir etkiye sahip olduğu birçok amaç ve fonksiyonu vardır (Baş, 2019, s. 1969).

Ülkemizde çek-senet mafyası, uyuşturucu mafyası, otopark mafyası, gecekondu mafyası, pazar yeri mafyası gibi mafyaya benzer örgütlenmeler toplumda etkili olan çarpıcı bir etkidir. Bu küçük çaplı yapılar ilk olarak külhanbeyleri olarak karşımıza çıkmış, kabadayılar evrilmiş günümüzde ise kapitalizmin etkisiyle modern mafya benzeri yapılanmalara dönüşmüştür (Çakın, 2015, s. 24-25). 1990'lı yıllar Türk mafyasının örgütlü kabadayılıktan profesyonel organize suça geçiş olmuştur (Özcan, 2006, s. 57). Bu dönemde basit suç olaylarından ziyade paravan iş bitiriciler, rant elde etme esasına dayalı, liderin iş adamı kimliğine sahip olduğu, örgütün ve kişilerin güvenliğinin ön plana alındığı sürece girilmiştir (Özcan, 2006, s. 57).

8.4.2. Türkiye'de Mafya Çeşitleri

Mafya kavramı Türkiye'de yasadışı faaliyetlerin farklı alanlarını genel olarak ifade etmek kullanılmaktadır. Çek Senet, İhale, Gecekondu, Arazi, Kaçak İşçi ve Otopark Mafyası ülkemizde var olan başlıca mafya çeşitleridir. Türk mafyası için borçların tahsil edilmesi büyük çaplı bir iş olmuştur (Gökpinar, 2005, s. 227-229).

Türkiye'de organize suçlar alanında yeni akımlar yaşanmaktadır. Birinci trend özellikle de PKK terör örgütünün finansmanını sağlamada uluslararası ve ulusal düzeyde kaçakçılık faaliyetleri yapmalarıdır. İkinci trend ise illegal oluşumların kendi faaliyetlerine göre organize suç örgütleri ile bağlantılarının olmasıdır. Suç örgütleri derin yapılar tarafından finansman ve güvenlik kaygısı oluşturmada adeta birer maşa gibi kullanılmıştır. Üçüncü trend ise, organize suçlarda insan ticareti, sınır kaçakçılığı suçlarında casusluk ilişkileri ortaya çıkarılmıştır (Cengiz, 2013, s. 77).

8.4.3. Teoriler

Türkiye'deki organize suç olgusunu literatürde yer alan teoriler ve yaklaşımların temel özellikleri bakımından incelenmiştir.

8.4.3.1. Anomi Teorisi ve Davranış Sapmaları

Anomi, kuralsızlık, normsuzluk olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle 'anomi' yaşam standartlarının ve toplumsal değerlerin yok olması sonucu sosyal düzenin bozulmasıdır. Emile Durkheim, ahlaki yükümlülükler ve sosyal kurallar olmazsa, yaşam kaos haline gelir ve anomi ile sonuçlanır demiştir. Sınır çizilemeyen istekler ve davranışlar sonrasında sosyal normlardan sapmayı doğurmuştur. Durkheim, insanların iyi ve kötü davranışlarının açıklanması için birey değil var olduğu grubun veya organizasyonu incelemek gerektiğini söylemiştir. Merton tarafından geliştirilen bu teoriye göre suçsuz toplum yoktur. Toplumun kültürel ve sosyal yapısının bütünleşmesi başarısız olmuşsa yani kültürel yapının yapmak istediklerini sosyal yapı engellemişse bu durum normsuzluğa yani anomiyeye doğru gidecektir. Toplumun ekonomik düzeyde düşük sınıflarında olan bir kişinin amacına ulaşması, düzeyini yükseltmesi sırasında karşılaştığı ekonomik zorluklar ve kültürel farklılıklar vardır. Bu bireylerin amaçlarına giden yollar yasal ve toplumun büyük bir bölümü için kapatılıp sınırlanıyorsa halkta sapıcı davranışlar görülür. Kısacası yasal fırsatlar engellendiğinde illegal yollara gidildiğinden bu suçu doğurmaktadır (Yılmaz, 2016, s. 25-26).

Anominin varolduğu toplumlarda bütünleşmenin yerini çözülme alır. Toplumsal doku, kültürel yapı aşınmaya, kişilerin veya grupların zararlı etkilerine karşı devletin ya da kurumların denetim gücü zayıfladığından kontrol gücünü ve etkilerini kaybetmeye başlar. Bu yapısal değişikliğe karşı koyamayan toplumlarda siyasal güç, meşruiyet inancı, ahlak, etik kurallar vs. parçalanmaya başlayarak yerini çatışmalı arzular ve çıkarlar kaplamıştır.

Toplumda insanlar başarıya kolayca ulaşma imkanına sahip olanlar ve dezavantajlı durumda olanlar olmak

üzere iki şekilde kabaca ayırabiliriz. Bu bireyler özellikle dezavantajlı grup medyanın şan, şöhret ve talih mesajlarına sürekli maruz kalmaktadırlar. İşte buradan yola çıkarak Anomi teorisi, sosyal yapının bireylerde çok mal ve fazla para sahibi olma isteklerini körüklediğini bununla birlikte para kazanmak için yöntemleri yine sosyal örgütün belirlemesi gerektiğini söylemiştir. Merton'a göre 'anomi', yasal yollar ve kültürel amaçlar arasındaki uyumsuzluktur (Cengiz, 2004 , s. 70-72).

8.4.3.2. Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi

'Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi', 1930 yıllarında Edwin H. Sutherland'in tarafından ortaya atılmıştır. Cloward ve Ohlin suçlu davranışlarını bu teori üzerinden açıklamışlardır. Bu teoriye göre bireyler istediği yaşam avantajlarını sağlamak için illegal ve legal yöntemler vardır. Ancak yasal fırsatlar yeterli olmadığı ya da engellendiğinde kişiler yasal olmayan yollara giderler. Yasal yoldan bunu başaramayacağını inanan kişiler kendileri gibi düşünenlerle bir araya gelerek kriminal (suçlu) alt kültürü oluşturmaktadırlar. Bu oluşum onların birlik içinde hareket etmelerini, aralarında bağ kurmalarını ve birbirlerinin davranışlarını onaylamalarını sağladığından bireysel başarı konusunda da tatmin oluşturur. Bu yapılanmayı aslında mafya tipi örgütlerinde görmek mümkündür. Emek vererek çalışarak zengin olmanın mümkün olmayacağını inanan kişiler kısa yoldan çok para kazanma arzusuna kapılmaktadır. Özellikle de toplumda var olan ekonomik düzey farklılıklarının gitgide açılması toplumsal yapı üzerinden olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Toplumda bu durumun oluşması, politik ya da mali sosyal katmanların ortaya çıkması örgütlü suç oluşumlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Cengiz, 2004 , s. 76-77).

Bu kurama göre organize suç örgütlerini açıklamak için kültürel dönüşümü “aykırılıkların birleşmesi” yoluyla sosyal süreç teorisi bağlamında açıklamıştır. Sutherland'a göre davranışlar suç olsun ya da olmasın öğrenilir. Öğrenme asıl kişinin güvenli ve ait hissettiği gruplar içinde gerçekleşir. Aslında bireyler suçu işlerken kullanacağı yöntemleri öğrenerek meşrulaştırarak suçlu davranışlar için uygun ortam oluştururlar. Bu öğrenme şekli “mafya” örgütüne dahil olarak ya da hapisnede öğrenilebilir. Sosyal süreç teorisi bağlamında bu kuram, suç olgusunu açıklamada da işlevsel olmasına rağmen “mafya” yapılarının

koşullarını, ortaya çıkışını, argümanlarını açıklamada yetersiz olduğu görülmektedir (Kahya, 2006, s. 43-44).

8.4.3.3. Sosyalleşme Teorileri

Kişi sosyal çevresinde aktif olup sosyalleşemediğinden dolayı kendini suçlu hissetmesidir. Genelde böyle durumlarda kişi ya suçlu olmasından kaynaklı toplumun davranışlarla çelişmesi ya da hor görülmesi neticesinde kendisini kapatmıştır. Bu teorem suçluluğu, bir insanın sosyalleşmeyi başaramamasına bağlayarak açıklamıştır (Yılmaz, 2016, s. 27).

8.4.3.4. Kültür Çatışması Teorisi

Miller, Doğu Amerika’da yaptığı deneysel çalışmasında çete üyelerinin suçlu hareketlerini incelemiştir. Bu çalışma sonucuna göre alt sınıfta değerlendirdikleri bireylerin değer yargılarına ve davranış normlarına göre davranmanın çatışma oluşturması en önemli neden olduğu belirtilmiştir. Aslında bu duruma alt sınıf ve orta sınıfın çatışması diyebiliriz. Bu teorinin kurucusu Sellin’in “Kültür Çatışması ve Suç” isimli kitabında yerli beyazların göçmenlere göre daha az suça sahip olduğunu ancak göçmenlerin kendilerin özgü bazı suçları işlediklerini ifade etmiştir (Yılmaz, 2016, s. 27).

Toplum olarak incelendiğinde ailenin eğitim seviyesinin yetersiz olması ve sosyalleşmenin yeterli seviyede olmaması, bireylerin yapacak bir şey bulamadığından boşlukta olması toplumun kurallarına uymasını zorlaştırır. Aykırılıkların birleşmesi teorisiyle incelediğimizde bu tip kimseler kendilerini ait oldukları ya da tanıdıkları sapkın davranışların olduğu bir alt-kültürün normlarına göre şekillendirir. Bireyleri bu duruma iten uyuşturucu, AIDS, alkol, boşanmaların artması, akran zorbalığı, aile yapısının zarar görmesi gibi toplumun içinde yer alan temel problemlerdir (Cengiz, 2004 , s. 74-76).

Kendileriyle paralel düşünen bireylerle bir araya gelen organize suç faaliyetinde bulunan gruplar yaşamaya devam etmek ve eleman seçmeleri için kurumsallaşmaları, eleme sistemlerinin olması gerekmektedir. Bunları oluştururken içinde var oldukları sosyal hayatın değerlerine ve toplumun yapısına göre uyarlamışlardır. Bu yapıdaki toplumlarda kriminal değerler ile geleneksel değerler oldukça bütünleşmiştir. Bu organize suç kuruluşları kendi çıkarları için siyasi partiler, sportif, kültürel kulüpler, dinsel kurumlar açma teşebbüsünde bulunurlar.

Çatışma teorisi suç çatışma ve çatışma olarak açıklamaktadır. Bu kuram mafyaya görev insanı yetiştirme ve kabul edilmeye yerleşik standartları olması bağlamında açıklayıcıdır (Kahya, 2006, s. 46).

8.4.3.5. Alt-Kültür Teorileri

Alt Kültür Teorisi, kişilerin suçlu davranışlarının kendi alt kültüründen öğrendiğini savunur. Her birey benzer durumlarda aynı şekilde davranmaz, çünkü kişinin kimliği bilinçaltındaki kültür farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Aykırı sosyal kurallara sahip bireyler, örgütlü suçla ilgilenen ya da bütünleşmek isteyen kişiler için uygun bir ortam sağlayan alt kültüre dahil olmaktadır (Yılmaz, 2016, s. 28-29).

8.4.3.6. Gerilim Teorisi

“Gerilim Kuramı” özellikle ekonomik olarak toplumun düşük seviyelerindeki bireylerin daha sıklıkla yüzleştikleri çıkmazlarla ilgilenen kriminal için önemli bir kuramdır. Toplumun farklı katmanları ve sınıfları arasında eğitim ya da sosyalleşme için olanak farkları bulunmaktadır. Bu durum toplumda çatışma ortamı oluşturur. Nitelikli bir eğitim düzeyine ulaşabilmek sosyal başarıya götürebilecek bir araç olmasına rağmen düşük gelirli gençler için genellikle güç olmaktadır. Merton, iyi düzenlenmiş toplumlarda amaçlar ve yöntemler ahenkli ve doğru bir şekilde bütünleşmiştir. Bu bütünleşme orantısız olduğunda bozulmalar meydana gelir. Ekonomik ya da başarı olarak üst seviyeye çıkmak için kullanılacak yöntemler arasındaki dengesizlik, uyumsuzluk gibi durumların olumsuz psikolojik olaylara sebebiyet verdiğini gerilim kuramı açıklamıştır (Kahya, 2006, s. 49-51).

8.4.3.7. Merkezi Otorite-Yerel Güç Çatışması Yaklaşımı

Merkezi otorite ile yerel güç arasındaki çatışmanın, çatışma teorisi perspektifinden ele alındığında, organize suç örgütleri, toplum içinde hakim olan merkezi güce karşı yerel gücün direnişini temsil etmektedir. Burada merkezi otorite, yasaları, meşruluğu, hakları, hukuku ve resmi otoriteyi sembolize ederken; yerel güç, tabiyeti, merkeze bağlılığı ve boyun eğmeyi ifade eder. Çatışma tam bu noktada başlar ve herhangi bir güç boşluğu ortaya çıktığında bu çatışmaya müdahale edebilir. Eski yerel güçler, devletin zayıfladığı anlarda yerel kontrolü ele geçirirler ve kendi yerel değerlerine dayalı olarak yönlendirme ve yönetme görevini üstlenirler. Bu teori, legal ve illegal yapının, yerel- merkezi otorite arasındaki çatışmayı,

mafya ve çevresel ilişkileri ile geçmişte var olan yasa dışı ilişkileri açıklayabilir. Ancak günümüz Türk mafya türünü, organize suç davranışlarını, oluşum etkenlerini, çalışma biçimlerini, yapılarını, hemşerilik ilişkilerinin mafya ile olan ilişkisini yeterince açıklayamayabilir. Bu nedenle, bu konuyu daha çok tarihsel bir perspektif içinde ele alarak gelişimi ve değişimi daha iyi anlamamız gerekmektedir (Kahya, 2006, s. 52).

8.4.3.8. Sosyal Tarih Yaklaşımı

Sosyal tarihçi yaklaşım, organize suç örgütlerini açıklamaya çalışırken, bu örgütlerin içindeki kişilerin davranışlarını anlayabilmek için bu örgütlerin kültürel kökenlerini ve kendilerine has tarihsel süreçlerden geçerek oluşturulmuş veya oluşmuş kuralların önemini vurgular. Bu teoriye göre, organize suç örgütlerinin geçmişi, tarihsel oluşumları ve süreçleri açıklanabilir ancak günümüzdeki durumunu ve özellikle hemşerilik ile ilgili ilişkisini açıklamak için yetersizdir. Mafya şehirleşmeye ait bir olgu iken aşiret, ağalık, derebeylik gibi kavramlar daha çok kırsal veya feodal bir bağlama işaret eder. Bu nedenle, organize suç örgütlerinin bugünkü yapılarını ve ilişkilerini tam anlamıyla anlayabilmek için bu tarihsel ve kültürel kökenleri de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir (Kahya, 2006, s. 53-54).

8.4.3.9. Aykırı Fırsatlar Kuramı

Aykırı fırsatlar kuramı, organize suç örgütlerini açıklamasına bakıldığında, bireylerin önceden belirledikleri ve elde etmek istedikleri avantajları kazanabilmek için hem yasal hem de yasal olmayan yöntemlerin var olduğunu öne sürer. Yasal fırsatlar engellendiğinde, bireyler yasal olmayan fırsatlara yönelebilir ve bu da suç işlemeyi teşvik edebilir. Özellikle toplumsal yapıdaki ciddi sınıfsal farklılıklar, gelir dağılımındaki anormal eşitsizlikler ve ekonomik sınıflar arasındaki uçurumun derinleşmesi gibi sosyoekonomik değişimler, toplum içinde dengesizlikler yaratarak çatışma ortamına neden olabilir. Bu nedenle, çatışma teorisi bağlamında Aykırı Fırsatlar Kuramı, anomi kuramını tamamlayıcı bir nitelik taşır (Kahya, 2006, s. 47-48).

9. MAFYA VE SUÇ ÖRGÜTLERİ ARASINDA FARKLAR

Mafya dünyanın herhangi bir yerinde veya birden fazla ülkede faaliyet gösterebilmekle birlikte doğduğu yere özgü bir yapıdır. Tüm organize suç örgütlerini mafya olarak düşünmek teknik açıdan yanlıştır. Mafya kavramına göre organize suçun kapsamı çok daha geniştir. Organize suç bu anlamda terör örgütlü suçları da kapsayan bir üst gruba ifade etmektedir, mafyayı da içine alan, anlamı ve içeriği mafyadan çok daha geniş olan bir olgudur. Bazı araştırmacılar "Mafya"nın sosyolojik bir kavram olduğuna inanırken, organize suç teşkil eden davranışların daha çok hukuki bir olgu olduğu düşünülmektedir (Bozlak, 2009, s. 67-68).

10. MEDYA

Medya sözlü, yazılı ve görsel medyayı kapsamakta olup İngilizce'de "massmedia", Türkçe'de "*kitle iletişim araçları*" olarak bilinmektedir. Medya, topluma hitap etmek için kullanılan tüm iletişim araçlarını ve bu araçları içeren etkileşimli ortamları ifade etmektedir. Medya topluma bilgi aktarmanın araçlarıdır. Medya Latince kökenlidir, kamuoyu ve halka ait anlamına gelen "medium media" sözcüğünden gelmektedir. Yazılı medya (dergi, gazete) ve elektronik medya (radyo, televizyon, internet, bilgisayar vb.) gibi konuşma, metin ve görüntüler aracılığıyla iletişim kuran tüm kitle iletişim araçlarına medya denir (Bora, 2019, s. 56).

Geleneksel medyanın kullanımıyla birlikte internetin ortaya çıkışı kitle iletişim araçlarında birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. İnternet, insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmanın yanı sıra köklü değişikliklere uğrayarak yeni nesil bir medya aracı haline gelmiştir. Günümüzde insanların ve toplulukların sosyal medya ortamında iletişim kurmasına yönelik uygulamalar ortaya çıkmıştır. YouTube, Twitter ve Facebook gibi küresel olarak kullanılan sosyal medya platformları sıradan hale geldi. İnternetin gelişimiyle birlikte tüm sınırlar ortadan kalktı ve tüm medya araçları herkesin kullanımına sunuldu. İnternetin en önemli faydalarından biri tüm medyaya tek kaynaktan erişilebilmesidir. İnsanlar bilgisayarlardan, hatta internet erişimi olan telefonlardan radyo dinleyebilir, gazete okuyabilir ve TV izleyebilirler. Çevrimiçi medyanın en önemli avantajlarından biri karşılıklı iletişimdir. Okuyucular duydukları veya izledikleri durum veya olaylarla ilgili görüşlerini belirtebilir veya belgeleri paylaşabilirler. İnternet medyasının bir diğer avantajı da eski yayınlara arşivleme yoluyla ulaşılabilmesidir (Bora, 2019, s. 57).

Türkiye'de bazı kesimler kendi çıkarlarına hizmet edecek bir sistem yaratmaya çalışarak sistemi yozlaştırmaktadır. Örneğin Türk iş adamları ve medya devleri, sahip oldukları ekonomik gücü kullanarak bürokratik ve hukuksal sistemlere müdahale ederek servetlerini artırmaktadırlar. Hepimizin bildiği gibi medya dördüncü kuvvet olarak adlandırılrsa da etkililik açısından birinci güç olduğu söylenebilir.

Türkiye'de kamuoyu oluşturmmanın en önemli unsuru medyadır. Peki medyanın projektörlerini çevirdiği yerler gerçekten toplumumuzun durumunu yansıtıyor mu, yoksa bir şeyleri gizleme aracı olarak mı kullanılıyor? Maalesef ülkemizde bu sorunun cevabı bir şeyleri saklamaktır (Özcan, 2006, s. 62).

Medyanın gerçek dünyayı nasıl temsil ettiğini incelediğimizde medyanın kendi dünyasını inşa ettiğini söylemek yanlış olmaz. Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'ne hiç gitmemiş bir kişinin, izlediği Hollywood filmlerinden, televizyonda oynayan Amerikan dizilerinden veya internetten Amerika Birleşik Devletleri hakkında okuduğu şeylerden, ABD hakkında fikir ve gerçekleri zihninde oluşturmaya yardımcı olabilmektedir. Bu nedenle medya hayatımızda önemli bir rol oynamakta, aktardığı bilgilerle toplumu her yönüyle etkilemekte, toplumun yaşam tarzını ve düşünce biçimini şekillendirmektedir. Medya, kamuoyunun ilgisini çekmek, onları belirli bir ürünü tüketmeye teşvik etmek, kendilerine sunulan belirli görüş ve düşünceleri benimsemelerini sağlamak için çalışır.

Stuart Hall, medya ile gerçeklik arasındaki ilişkiyi dilin önemine odaklanarak açıklamıştır. Hall, iletişim teorilerinde dilin belirgin rolünün vurgulayarak medyanın sadece mesajları aktaran nötr bir araç olarak görülmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Gerçeğin oluşturulmasında medyanın yanı sıra zihin, düşünce ve dilin etkili olduğunu ileri sürmüştür. Hall, medyanın gerçeği dil ile birlikte yeniden inşa etmiştir. Baudrillard medyanın, özellikle kitle iletişim araçlarının gerçeği bir simülasyon haline dönüştürdüğünü ve tekrar ürettiğini belirtmiştir. Bu sürekli olarak yeniden üretilen gerçeklik sonucunda bir tür simülasyon yani hipergerçeklik oluşur ve bu noktadan itibaren gerçeklik neredeyse devre dışı kalır. Televizyon dizileri ve sinema filmleri, konularını, karakterlerini ve hikâyelerini gerçek hayattan esinlenerek üretirler. Bu nedenle, gerçeklik bu tür diziler ve filmler aracılığıyla yeniden inşa edilir (Evlioğlu, 2016, s. 8-9).

Göstergebilim, dilsel olmayan ve dilsel gösterge dizilerini inceleyen bir bilimdir (Parsa & Olgundeniz, 2014, s. 2). Gösterge fiziksel ve psikolojik unsurlara sahiptir. Fiziksel yan, görüp duyduğumuz somut bir nesneyi ifade eder ve buna "gösteren" denir. Psikolojik yan ise bu nesnenin zihinde canlandırılan soyut bir kavramı temsil eder ve "gösterilen" olarak adlandırılır. Göstergebilimde anlamı iletmek için iki temel araçtan bahsedebiliriz: metafor (benzetme) ve metonimi (düz-değişmece). Metafor, iki şey arasında ortak bir özellik veya benzerlik temelinde kurulan bir benzetmeye dayanır. Örneğin, "Aşkım kırmızı bir gül gibi" veya "bir tüy kadar hafif" ifadeleri metaforik kullanımlara örnektir. Metonimi ise, bir şeyi başka bir şeyle anlatmaya veya bütünü parçasıyla ifade etmeye yarar. Örneğin, gazeteciler yerine basın veya krallık yerine taç denilmesi metonimik ifadelerdir.

Medyanın izleyiciler üzerindeki güçlü ve zarar veren etkisini anlaşılır kılmak için birtakım sosyal teorilerde geliştirilmiştir. Sosyal teorilere göre Elgaz, suçun ve suçluluğun kültürel çatışmalardan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu teorilerde sosyal sınıf, siyasi, coğrafi ve kültürel yapı suça ve suçluluğa etki eden dış faktörlerdir. Bireysel farklılık değişkenleri üzerinde pek durulmaz. Durkheim, insanın kötü davranışlarını da içine alarak tüm davranışlarının anlaşılması için bireye değil, içinde var olduğu gruplara ve topluma bakılması gerektiğini ileri sürmektedir.

10.1. Medyada Kamuoyu Oluşturma

İletişim araçlarının gündemi belirlemesi ve toplumu etkilemesi en belirgin özelliğidir. Belirli konuları gündeme taşıyarak insanların ilgisini çekmeye ve görsel öğeler kullanarak etki alanı sağlamaya çalışır. Harold Lasswell'in 1926 yılında "Dünya Savaşında Propaganda Teknikleri" tezi, iletişim araçlarının propaganda teknikleri kullanarak kamuoyu oluşturmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Aynı şekilde Gündem Belirme Tezi, 1963 yılında Cohen tarafından ortaya atılmıştır. Bu teze göre iletişim araçları izleyicilere hangi konular hakkında düşünmeleri gerektiğini söylemede başarılı olmuştur. Ancak "ne söyleyeceklerini düşünmede" genellikle başarılı olmamıştır. Kitle iletişim araçları içinde var olduğumuz dünyayı yeniden inşa etme kabiliyetine sahiptir. Gündem oluşturma ve değiştirme yaklaşımından beslenen Suskunluk Sarmalı Kuramı, kişilerin düşüncelerinin çevreleri ve medyanın etkisiyle şekillendiğini açıklar. Bu modele göre kişiler çevresini iki şekilde anlamlandırır. Birincisi kişi çevresini gözlemleyerek öğrenir ikincisi ise dünyayı kitle iletişim araçları vasıtasıyla öğrenir. Medya aslında toplumu yönlendirme yeteneği ile kamuoyunu oluşturabilir ve insanların davranışlarını değiştirebilir. Medyanın kelimeleri özenle seçerek, mecaz anlamlarından, esnekliğinden faydalanarak ideolojik bakış açısına göre haberleri sunma yeteneğine vardır. Kitle iletişim araçları politik durum ve olayları insanların aklında olmayan herhangi bir fikirle gündeme getirerek kişilerin fikirlerini değiştirebilmektedir. Medya, hangi olaylara odaklandığında kamuoyunun da bu olaylara odaklandığını ve gerçeklerin nasıl algılandığını belirlemektedir. Medyanın bu özelliğini şirketler ve politika kuruluşları propaganda amacıyla kullanılmaktadır (Bora, 2019, s. 59-61).

11. MEDYA VE SUÇ

Copy cat crimes/copy cat sendromu olarak bilinen seyircilerin sanal ile gerçek dünyayı ayırt edemeyip TV'deki olaylardan etkilenerek, benzer suç ve şiddet eylemlerini gerçek hayatta da yapması olarak tanımlanmaktadır. Bazı cinayetlerde görülmesine rağmen medyanın doğrudan etkisinin böylece güçlü olduğunu kanıtlayacak yeterli argüman daha oluşmamıştır. Televizyondaki filmlerin, sinemaların veya videoların izleyici kitlesine uygun olduğuna dair sınıflandırma yapılması ve ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımlarını filtreleyip sınırlaması bile aslında medyanın bireylerin davranışlarına dair bir argümandır.

İlk dönem psikolojik davranışçı yaklaşımdan yola çıkılarak medyadaki şiddet olaylarının suça sebep olduğuna dair yapılan çalışmalarda bireyler pasif alımlayıcı olarak kabul edilmiştir. Böylece medyanın topluluklar üzerindeki etkisinin muazzam güçlü olduğunu savunmaktadırlar. Fakat medyada yayınlanan suç, şiddet içerikli programların tek başına yüksek etkisinin olmadığı, bireylerin bulunduğu sosyo-ekonomik durumun, yoksulluğun, toplumsal çevrenin, aile ve arkadaşlık ilişkilerinin, fırsat ve olanaklara erişimin yetersiz olması ile ilgili koşulların da suçun oluşmasında belirleyici olduğu görülmektedir.

12. SONUÇ VE TARTIŞMA

İnsan hem yaratılıştan psikososyal ve biopsikolojik varlık olması; hem tarihsel ve toplumsal olarak var olması ve şekillenmesi nedeniyle tek bir nedene bağlı olarak açıklanamayan kompleks bir yapıdır. Bu yüzden insan ve şiddet olaylarının açıklanması için hukuk, siyaset, psikoloji, sosyal antropoloji ve sosyoloji gibi bilim dallarının ortak ve birikimsel bilgisine dayalı araştırma yapmak gerekmektedir.

“Kurtlar Vadisi” dizisini örnek verecek olursak diziden etkilenen bireyler gerçek yaşamla sanal dünyayı ayırt edemediğinden yaralamalar, gasp yapanlar hatta cinayet işleyenler gazetelere haber olmuşlardır. Bu diziyle ilgili birçok haber örneklerini görebiliriz. Diziye RTÜK tarafından +13 yaş sınırı koyulmuştur ancak bilinçli aileler dışında çocukların izlememesi pek sağlanamamıştır. Diziden etkilenen ilköğretim okulu öğrencileri okulda dizideki olayları canlandırarak oynadıkları görülmüştür. Öğrencilerin bu görüntüleri kaydedilerek dijital ortamda paylaşılmıştır (Milliyet, 2010). Bu görüntüler dizilerin bireyler üzerinde etkileri için etkili bir örnektir. Dizinin ilköğretim çağındaki çocuklar üzerindeki etkisi göz önüne alındığında RTÜK’ün koymuş olduğu yaş sınırlaması sadece bir uyarı niteliğinde olup aileler tarafından kontrol edilmesi gerekmektedir (İpek, 2020, s. 131-132). Ancak bu dikkat ve özene sahip ailelerin olmadığı bilindiğine göre çocukları bu şiddet içerikli dizilerinden uzak tutmamızın ne kadar mümkün olabilir. Söz konusu olan dizinin insanlar üzerindeki etkisi o kadar fazla seviyeye gelmişti ki kişilerde saygı duruşları hatta senaryo gereği öldürülen dizideki ilk efsane karakter için Türkiye’de anma törenleri yapılmıştır (İpek, 2020, s. 132). Başka bir haberde ise Tokat’ta yaşayan bir vatandaş, “Çukur” dizindeki suç örgütü karakterinin kullandığı “Koçovalı” soyadını almak için mahkemeye başvurup soyismini değiştirmiştir (Sabah, 2019). Toplumda kabul gören dizi karakterleri sosyal yaşamda toplumsal düzeni sağlayanın devlet mi yoksa illegal örgütlenmeler mi sorularına neden olmaktadır (İpek, 2020, s. 134).

Organize suçlarla mücadele, özenli bir şekilde, geniş bir bilgi tabanyla desteklenmeli, elde edilen bilgilerin etkin bir şekilde uygulanması için gereken önlemler alınmalıdır. Ayrıca bu suç örgütlerinin olası komplolarına ve manevralarına karşı tam bir hazırlık yapılmalıdır. Bu mücadelede siyasi kararlılık ve kararlı bir irade de çok önemlidir. Ülke içerisinde de vatandaşların, temel hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla organize suç örgütleriyle etkili bir mücadele yürütülmesi gereklidir. Bu mücadele, demokrasilerin güçlendirilmesine de katkı sağlayacaktır (Bozlak, 2009, s. 92).

Kurtlar Vadisi eğlence amaçlı değil, aynı zamanda toplumun değerlerini ve normlarını yansıtan bir araç olarak işlev görür. Daha çok izleyiciye ulaşmak amacıyla bir yandan çağdaş mitler oluştururken, gündemde olanı yeniden işleyerek egemen değerleri tekrar inşa ederler. Bu değerleri üretirken sosyal yaşamda konu alan insanların bam teline degecek kültürel ve toplumsal öğeler ve motifler: milliyetçilik, kadın, aile, aşk, kahramanlık ve en önemlisi de şiddet gibi temalar kullanılır. Dizilerin konuları seyirciler tarafından kabul gördüğü için dizide yaşanan olayları, işlenen durumları, karakterleri kendilerine yakın hissettiklerinden sahiplenirler (Gültekin, 2006, s. 35). Böylece bireyler kendini sanal dünyanın etkisinden çıkaramadığında kendilerini karakterlerle olaylarla özdeşleştirdiğinde hayatlarında aynı senaryoları yaşamak veya yaşatmak isterler.

Organize suç örgütlerine karşı yürütülen mücadele politikaları, belirli bir iyimserlikle ele alınabilir; ancak aynı zamanda eleştirel bir perspektifle de değerlendirilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Türkiye, organize suç örgütlerinin giderek daha karmaşık ve dijitalleşen faaliyet alanlarına yöneldiği bir dönemde, bu örgütlerle mücadeleyi sürdürmektedir. Bu örgütlere yönelik yapılan operasyonlar ve yakalanan kişi

sayısında yıllara göre bir artış gözlenmektedir. Bu, başarılı bir performans olarak kabul edilebilir; ancak suç örgütleri ile mücadelede zihniyetin değiştirilmesi gerekmektedir. Organize suç örgütleri, temel hedef olarak haksız kazanç elde etmeyi benimsemişlerdir. Bu nedenle, suçtan elde edilen gelirlere yoğunlaşan yeni bir mücadele yaklaşımına ihtiyaç vardır. Türkiye, suç örgütlerinin gelirlerine el koymayı kolaylaştıracak hukuki düzenlemelere acilen ihtiyaç duymaktadır. Ancak bu şekilde mücadele edilen suç örgütlerinin operasyon sonrası tekrar toparlanmalarının önüne geçilebilir. Özellikle suç gelirlerinin tespiti, izlenmesi ve el konulması konusunda daha etkili hukuki araçlara ihtiyaç vardır. Bu, hem suç örgütlerinin finansal kaynaklarını kurutabilir hem de bu örgütlerin tekrar örgütlenmesini engelleyebilir. Ayrıca, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi için daha sıkı denetim mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. Bununla birlikte, suç örgütleri ile mücadelede sadece hukuki önlemler yeterli değildir. Toplumun bilinçlendirilmesi ve suç örgütlerine destek veren veya sessiz kalanların engellenmesi de önemlidir. Bu nedenle, eğitim ve bilinçlendirme kampanyaları da mücadele stratejisinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Sonuç olarak, organize suç örgütleri ile mücadelede Türkiye'nin elde ettiği başarılar olumlu bir adımdır; ancak bu mücadelede yeni yaklaşımlar ve hukuki düzenlemeler gerekmektedir. Suç gelirlerine el konulması, suç örgütlerinin ekonomik temellerinin sarsılması için öncelikli bir hedef olmalıdır. Ayrıca toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi ve destek verenlerin engellenmesi, başarılı bir mücadele için kritik öneme sahiptir (Cengiz, 2013, s. 77).

Organize suç örgütleri, çağımızın dijital dünyasında hızla değişen iletişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanma yeteneklerini geliştirmişlerdir. Özellikle sosyal medyanın yükselişi, organize suç örgütlerinin iletişim stratejilerini değiştirmiş ve yeni nesil dijital mafyalaşmada önemli bir rol oynamıştır. Sosyal medya, suç örgütlerine hızlı ve etkili iletişim imkânı sunmaktadır. Örgüt üyeleri, liderleri ve destekçileri arasında anlık mesajlaşma, sesli ve görüntülü görüşme gibi iletişim araçlarıyla iletişim kurabilirler. Bu, örgüt içi koordinasyonu kolaylaştırır. Sahte hesaplar oluşturularak ve şifreleme teknolojilerini kullanarak, örgüt üyeleri izlenmeme veya tespit edilmeme konusunda daha güvende hissedebilirler. Aynı zamanda örgüt itibarını artırmak veya suç faaliyetlerini romantize etmek amacıyla kullanılabilir. Özellikle de gençleri etkileme ve yeni üyeler kazanma konusunda sosyal medyayı kullanmaktadır. Yeni nesil dijital mafyalaşmada, sosyal medyanın rolü suç örgütlerinin işleyişini büyük ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle, yetkililerin suçla mücadele stratejilerini bu dijital döneme uygun şekilde güncellemeleri ve suç örgütlerinin sosyal medya üzerinden faaliyetlerini izlemeleri önemlidir.

Gençler başta olmak üzere toplumun şiddet ve suça meyil etmemesi için kültür ve değer kaymalarının önlenmesi sosyal kontrolün cezayla değil uygun yaşam standartlarının sağlanmasıyla, anne- baba eğitimlerinin sağlanması, aile birliklerinin korunması, gençlerin kendilerini ait hissettikleri mutlu oldukları üreten nesle geçebilecekleri ortamların inşa edilmesi gerekmektedir. Adaletin gerçekleştirilmesi yolsuzluğun önlenmesi için tüm dokunulmazlıkların kaldırılması, adam kayırma, hemşericilik, inanç ve ideolojik birlikler gibi nedenlerle haksız uygulamaların, yolsuzlukların önünün alınması önem arz etmektedir (Özerkmen, 2012, s. 16-18).

KAYNAKÇA

- Aydın, Ö. (2014). *Türkiye'de Yolsuzluk ve Organize Suç Örgütleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Baş, S. (2019). İtalyan Mafyasının Doğuşu, Yükselişi ve Düşüşü. *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1949-2001.
- Bora, M. (2019). *Algı Yönetiminde Medyanın Önemi: Afrin Operasyonu Örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Bozlak, A. (2009). Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Temel Hukuki Düzenlemeler Ve Başlıca İlkeleri. *Polis Bilimleri Dergisi*, 61-93.
- Cengiz, M. (2013). Mafyadan Derin Devlet Ve Casusluk İlişkilerine Organize Suçlarda Yeni Trendler. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 4, 63-79.
- Cengiz, M. (2004). *Türkiye'deki Mafya Tipi Organize Suç Şüphelilerinin Sosyal Profili*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Conklin, J. E. (2010). *Criminology*. Boston: Pearson.
- Çakın, Ö. (2015). *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çomaklı, F. S. (2020). *Ekonomik Kriz Ve Türkiye'de Organize Suçlar* . [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, M. ve Civelek, S. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu. Ankara: TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Yayını.
- Erdoğan, Y., Ekşi, H., & Tektaş, A. (2012). Medya ve Şiddet: Mafya Dizileri Üzerine Karama Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23).
- Evlioğlu, E. (2016). *Televizyon Dizilerinde Suç ve Cezanın Temsili: Karadayı Dizisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fırat, M. (2015). Değişim Sürecinde Türkiye'de Organize Suçluluk Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 946-964.
- Gökpınar, M. (2005). Sosyal Ve Kriminal Boyutlarıyla Organize Suç. *TBB Dergisi* (60).
- Gültekin, Z. (2006). Irak'dan Önce: Kurtlar Vadisi Dizisi. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, (22), 9-36.
- Hagan, F. E. (2006). "Organized crime" and "organized crime": indeterminate problems of definition. *Trends In Organized Crime*, 9, 4, 127-137.
- İçli, Gönül (2013). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İpek, İ. (2020). Kurtlar Vadisi Ve Çukur Dizisinin Şiddet Ve Suç Eylemleri Üzerindeki Etkisi . *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* , 122-137.
- Kahya, Y. (2006). *Hemşehrilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütleri Üzerindeki Etkileri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Karakaya, M. (2014). Gelir Getirici Suçlar Temelinde Suç Örgütlerinin Karşılaştırmalı Analizi: Erzurum Örneği . *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 133-158
- Karakaya, M. (2015). Erzurum İli Mafya Tipi Suç Örgütlerinin Yapısı ve Yasadışı Faaliyetleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 215-229.
- Kocacık, Faruk (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Milliyet Gazetesi. (6 Şubat 2010). *Kurtlar Vadisi İlköğretim Okulu!* <http://www.milliyet.com.tr/kurtlar-vadisi-ilkogretimokulu/turkiye/sondakika/06.02.2010/1195165/default.htm>
- Öktem, F., Sayıl, M., & Özen, S. Ç. (2006). Çocuklar ve gençlerin televizyonun zararlı içeriklerinden korunması: akıllı işaretler sınıflandırma sistemi akademik çalışma altyapısı. [AISaretlerPublic/content](http://aisaretlerpublic/content).
- Özcan, B. (2006). *Organize Suç Örgütlerinin (Mafya) Kamu Yönetiminde Ortaya Çıkan Yolsuzluklardaki Rolü* . [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özerkmen , N. (2012, Ocak-Şubat). Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*,(28).
- Parsa, A. F., & Olgundeniz, S. S. (2014). İletişimde Göstergibilim ve Anlamlandırma Sürecini Örneklerle Değerlendirme. *İletişim A*. İstanbul: Literatürk yayınları.
- Sabah Gazetesi. (19 Şubat 2019). *Çukur dizisindeki suç şebekesi aileye özenip soyadını 'Koçovalı' olarak değiştiren aile sosyal medyada olay oldu!* <https://www.sabah.com.tr/webtv/yasam/cukur-dizisindeki-suc-sebekesi-aileye-ozenipsoyadini-kocovalı-olarak-degistiren-aile-sosyal-medyada-olay-oldu>
- Sezer, M. (2022). *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Tanrıöver, H. U. (2008). Sen benim kim olduğumu biliyor musun. Toplumsal yaşamda kimlik izdüşümleri. İstanbul: Hil Yayınları.
- Yağız, A. (2019). *Sosyal Hayduttan Mafyaya Kahramanın Dönüşümü: Yavuz Turgulün Eşkya Filmi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, H. M. (2016). *Organize Sç ve Rus Mafyası*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi], Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.